

Beleidsnota Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen

2017-2023

**Vastgesteld door het algemeen bestuur
in de vergadering van 8 november 2017**

**Hoogheemraadschap
De Stichtse Rijnlanden**

Inhoud

1. Inleiding	3
Aanleiding herziening beleid	3
Leeswijzer	4
2. Kader	5
2.1 Wettelijk kader	5
2.2 Waterschapsbesluit	5
2.3 Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie	5
2.3 Onderscheid reserves en voorzieningen	6
2.3.1 Reserves	6
2.3.2 Voorzieningen	7
2.3.3 Functies reserves en voorzieningen	7
2.3.4 Verschillen tussen reserves en voorzieningen	8
2.3.5 Minimum en maximumposities reserves en voorzieningen	8
3. Beleid ten aanzien van reserves	9
3.1 Algemeen	9
3.2 Algemene reserve	9
3.3 Bestemmingsreserve	12
3.4 Wanneer onttrekken en doteren aan de reserves	15
4. Beleid ten aanzien van voorzieningen	17
4.1 Indeling voorzieningen	17
5. Weerstandsvermogen	20
5.1 Begrippenkader	20
5.2 Weerstandsvermogen en risico's	21
5.3 Beschrijving risico's	22
5.4 Beleid omvang weerstandsvermogen	22
6. Rente reserves en voorzieningen	22
 Bijlage 1: Relevante bepalingen Burgerlijk Wetboek (BW2T9) en Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW)	 24
Bijlage 2: Begrippenlijst	27

1. Inleiding

Aanleiding herziening beleid

Sinds de vaststelling van de beleidsnota Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen in 2011 is de financiële positie van het Waterschap veranderd. Verschillende interne en externe ontwikkelingen maken een herijking van het beleid noodzakelijk.

Het doel van de beleidsnota Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen is om een goede basis te leggen voor een financieel gezonde organisatie. Daarnaast worden in deze beleidsnota de afspraken vastgelegd over hoe om te gaan met de onderwerpen reserves, voorzieningen, weerstandsvermogen en risicomanagement, waarmee duidelijkheid wordt verschaft over welke spelregels het algemeen bestuur hanteert.

Deze beleidsnota is een uitwerking van de wettelijke regels en de bestaande financiële positie van ons waterschap. In deze notitie wordt dan ook als eerste ingegaan op het juridisch kader met de relevante wet- en regelgeving.

Doelstellingen voor deze herijking zijn:

- Komen tot heldere beleidskeuzes en een eenduidige werkwijze met betrekking tot het weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen.

In deze herziening worden de nog geldende en nog actuele elementen uit de huidige beleidsnota behouden.

Waarom is aanpassing van het beleid gewenst?

- Het huidige reservebeleid stamt uit 2011 en sinds die tijd is de financiële positie van het waterschap sterk veranderd. Verschillende interne en externe ontwikkelingen maken een herijking van het beleid noodzakelijk.
- Enkele reserves zijn in de afgelopen jaren gedaald tot de grenswaarde van de vereiste minimale omvang (op basis van het huidige reservebeleid) en bijsturingmaatregelen voor de toekomst zijn noodzakelijk.
- Krapper begroten is de lijn die de afgelopen jaren is gevolgd. Dat kan inhouden dat er meer (financiële) risico's zijn, die zich kunnen gaan voordoen. Vooralsnog is dat de afgelopen jaren nog niet terug te zien in het verloop van het weerstandsvermogen. De vraag die wel op komt is of het weerstandsvermogen op de langere termijn toekomstbestendig is, bijvoorbeeld in relatie tot grote projecten zoals 'Sterke Lekdijk'.
- Het waterschap wil op termijn komen tot kostendeekkende tarieven en wil sparen voor het inzetten van tariefsegalisatie bij grote projecten. Het eerste voorbeeld van toepassing van tariefsegalisatie ten behoeve van grote projecten is de RWZI Utrecht.
- Nieuwe regelgeving voor personele ontwikkelingen en voorschriften voor waarderingsgrondslagen zijn landelijk voorgeschreven. Deze ontwikkelingen hebben effect op het reserve- en voorzieningenbeleid (wachtgelden, loopbaangarantie en reserveringen).
- Het waterschap wenst een gelijkmatige tariefontwikkeling op lange termijn; beleid op reserves en voorzieningen is hier één van de belangrijkste instrumenten voor.
- De uitzondering ten aanzien van het bestaande beleid om aan de bestemmingsreserve Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHIJ) een interne rente toe te rekenen (besluit algemeen bestuur 12-2-2014).

De beleidskeuzes die ten aanzien van de onderwerpen in deze nota aan de orde zullen komen zijn de volgende:

Beleidskeuzes reserves

- Reserve opbouw/typen vaststellen.
- Gewenste omvang van de reserves vaststellen.
- Bandbreedtes minimum en maximumniveau per reservetype vaststellen
- Wanneer een bestemmingsreserve instellen en laten vrijvallen.
- Wel of geen rente toerekenen aan reserves
- Wanneer onttrekken en doteren aan reserves

Beleidskeuzes Voorzieningen

- Voor welke doeleinden kan/moet het waterschap voorzieningen instellen, gelet op actuele wet- en regelgeving.

Beleidskeuzes Weerstandsvermogen

- Vaststellen van het minimale weerstandsratio.
- Bestaande beleid met betrekking tot risicomanagement handhaven of vragen de ontwikkelingen om een aanpassing.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 behandelt het wettelijk kader en de definities en functies van reserves en voorzieningen. In hoofdstuk 3 en 4 worden de aanwezige reserves en voorzieningen van De Stichtse Rijnlanden toegelicht. In Hoofdstuk 5 staat beschreven hoe het waterschap omgaat met het weerstandsvermogen. Hoofdstuk 6 gaat in op de manier waarop het waterschap in haar financiering voorziet en de rentetoerekening over de reserves en voorzieningen.

2. Kader

2.1 Wettelijk kader

Het wettelijk kader ten aanzien van reserves en voorzieningen is geregeld in artikel 4.50 tot en met 4.55 van het Waterschapsbesluit. In deze artikelen zijn de belangrijkste regels opgenomen ten aanzien van de vorming van reserves en voorzieningen.

In artikel 14 van de verordening 'Beleids- en verantwoordingsfunctie Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden' is omschreven wat het beleid van het waterschap met betrekking tot reserves en voorzieningen moet inhouden. Deze beleidsnota is een uitwerking van dat artikel.

2.2 Waterschapsbesluit

In het Waterschapsbesluit wordt in artikel 4.52, 4.54 en 4.55 ingegaan op de begrippen reserves en voorzieningen.

In artikel 4.52 worden de reserves onderscheiden naar:

- algemene reserves;
- bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie, waaronder wordt verstaan reserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven en niet specifiek besteed dienen te worden;
- overige bestemmingsreserves.

Ingevolge artikel 4.54 worden voorzieningen gevormd vanwege:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum aanwezige risico's van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, indien het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

In artikel 4.55 wordt met betrekking tot de voorzieningen de volgende rubricering aangehouden:

- voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen;
- voorzieningen voor baggeren en saneren van waterlopen;
- voorzieningen voor overige onderhoudswerkzaamheden;
- voorzieningen voor sale and lease back-overeenkomsten;
- voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven;
- overige voorzieningen.

Per reserve (artikel 4.5.3) en voorziening (artikel 4.5.5) worden de aard, reden en gewenste omvang, evenals de toevoegingen en onttrekkingen afzonderlijk toegelicht.

In bijlage 1 is de volledige tekst opgenomen van de artikelen 4.50 tot en met 4.55 van het Waterschapsbesluit.

2.3 Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie

In 2010 heeft het algemeen bestuur de 'Verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden' (verordening ex artikel 108 Waterschapswet) vastgesteld. Deze verordening heeft betrekking op het financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie van het waterschap. Voor deze beleidsnota is artikel 14 van de Verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie van belang, waarvan de tekst luidt:

Artikel 14 weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen

1. Het beleid omtrent het weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen omvat in ieder geval:
 - a. een beschrijving van de risico's die het waterschap loopt;
 - b. de weerstandscapaciteit van het waterschap, zijnde de middelen en mogelijkheden van het waterschap om niet begrote kosten en risico's te dekken;
 - c. het opvangen van risico's door verzekeringen, voorzieningen, reserves, de weerstandscapaciteit of anderszins;
 - d. de vorming en besteding van reserves;
 - e. de vorming en besteding van voorzieningen;
 - f. de berekening en verwerking van rente over de reserves en de voorzieningen.
2. Als element van het in het eerste lid onder d bedoelde onderdeel reserves wordt voor de reserves die onderdeel uitmaken van de algemene reserves en voor de bestemmingsreserves die niet zijn bedoeld voor tariefsegalisatie per reserve ingegaan op de aard, reden en gewenste omvang.
3. Als element van het in het eerste lid onder e bedoelde onderdeel voorzieningen wordt per voorziening ingegaan op de aard, reden en gewenste omvang.

2.3 Onderscheid reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen worden vaak in één adem genoemd maar hebben een ander karakter. Daarom moet er anders mee worden omgegaan. Voordat wordt ingegaan op de actualisatie van het reservebeleid lichten we hieronder het onderscheid tussen reserves en voorzieningen en de criteria op basis waarvan de reserves en voorzieningen worden beoordeeld toe.

2.3.1 Reserves

Reserves kunnen worden omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en vanuit bedrijfseconomisch en bestuurlijk oogpunt vrij inzetbaar zijn. Op grond van de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) moeten de vorming, voeding, onttrekking en opheffing van reserves plaatsvinden bij de resultaatsbestemming. Het ten laste van de exploitatie vormen van reserves is dan ook niet toegestaan. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van de reserves (inclusief alle mutaties) is een bevoegdheid van het algemeen bestuur. In de BBVW worden de reserves onderscheiden in de algemene reserve, bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie en overige bestemmingsreserves.

Een bestemmingsreserve is een door het algemeen bestuur geormerkte reserve. Bestemmingsreserves dienen zoveel mogelijk beperkt te blijven tot concreet en binnen afzienbare tijd te realiseren bestemmingen met een van tevoren afgesproken omvang. Zodra de maximale omvang van de bestemmingsreserves is bereikt, dienen toevoegingen achterwege te blijven. Nadat de bestemming is gerealiseerd, wordt de reserve opgeheven en een eventueel restant toegevoegd aan de algemene reserve. In de praktijk gebeurt dit bij de resultaatsbestemming behorende bij de jaarrekening.

Reserves zonder een dergelijk oormerk vormen de algemene reserves. De algemene reserve vormt een belangrijke component van de weerstandscapaciteit van het waterschap.

Bij de beoordeling van de reserves is nagegaan of de oorspronkelijke doelstelling van de reserve nog bestaat en/of de daarvoor gereserveerde bedragen toereikend zijn.

De reserves zijn beoordeeld op basis van de volgende criteria:

a. Doel van de reserve

Elke reserve moet zo doeltreffend en doelmatig mogelijk worden gebruikt. Voor een

bepaald doel mag niet meer vermogen worden vastgelegd dan strikt noodzakelijk is en het gebruik dient op een zo efficiënt mogelijke wijze plaats te vinden.

b. *Niveau van de reserve*

Waar mogelijk wordt gestreefd naar een minimum- en maximumniveau. De ondergrens betreft het absolute minimum voor het opvangen van onvermijdbare onttrekkingen. Met het instellen van een maximum niveau kan voorkomen worden dat toevoegingen worden gedaan die nooit aangewend zullen worden.

c. *Bestedingsraming*

De bestedingsraming is vooral van belang voor het bepalen van de omvang van de bestemmingsreserves met een 'spaarmotief' en de bestemmingsreserves die voor tariefsegalisatie zijn ingesteld.

d. *Aantal reserves*

Vanwege de inzichtelijkheid geniet het de voorkeur als het aantal reserves beperkt blijft.

2.3.2 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor onvermijdbare toekomstige uitgaven/verplichtingen waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend zijn. Op grond van de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) worden voorzieningen gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar waarvan de omvang wel redelijkerwijs kan worden ingeschat;
- Op balansdatum bestaande risico's met betrekking tot bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs kan worden ingeschat;
- Kosten die in een volgend jaar gemaakt zullen worden, indien het kosten betreft die hun oorsprong vinden in het lopende of voorgaande jaar en indien de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal jaren. Een voorbeeld hiervan zijn de onderhoudsvoorzieningen van het kantoorpand Poldermolen en Jaarsveld.

Van een voorziening is dus sprake als het gaat om kwantificeerbare financiële verplichtingen of risico's. De dotatie, die altijd via de exploitatie verloopt, dient expliciet in de begroting of gewijzigde begroting te worden opgenomen. Deze wordt vastgesteld door het algemeen bestuur. De uitgaven kunnen – zonder tussenkomst van het algemeen bestuur – rechtstreeks ten laste van de geautoriseerde voorzieningen worden gebracht. Aanpassen van de structurele dotatie aan een voorziening blijft de bevoegdheid van het algemeen bestuur omdat delegatie daarvan het budgetrecht van het algemeen bestuur ondermijnt.

De criteria die gehanteerd worden voor de actualisatie van voorzieningen zijn beperkter dan bij reserves omdat de eisen voor de instelling van een voorziening stringenter zijn. De beoordeling die hier heeft plaatsgevonden is dan ook slechts tweeledig, te weten:

a. *Noodzaak van de voorziening*

Is de voorziening voor de specifieke kostenpost, verplichting of risico's nog actueel.

b. *Noodzakelijk niveau van de voorziening*

Is het saldo van de voorziening nog altijd toereikend of leiden nadere inzichten tot bijstelling. De accountant zal dit specifiek bij de controle van de jaarrekening toetsen.

2.3.3 Functies reserves en voorzieningen

Er kunnen een aantal functies van reserves en voorzieningen worden onderscheiden, te weten:

- **Een financieringsfunctie:** door de reserves en voorzieningen te gebruiken als "eigen" financieringsmiddelen kan het beroep op de geld- en kapitaalmarkt voor het aantrekken van leningen worden beperkt.
- **Een inkomensfunctie:** door de reserves en voorzieningen te gebruiken als "eigen" financieringsmiddelen" wordt er bespaard op rentekosten die aan externe geldgevers moeten worden voldaan.
- **Een egalisatiefunctie:** reserves en voorzieningen kunnen in het leven worden geroepen om te voorkomen, dat de lasten in exploitatie grote schommelingen te weeg brengen.

- **Een bufferfunctie:** de algemene reserve kan voornamelijk voor het opvangen van algemene niet-kwantificeerbare financiële risico's en tegenvallers dienen. De financiële risico's moeten worden vertaald in een risicoparagraaf, deze wordt opgesteld met behulp van het 'Naris-systeem'.
- **Een bestedingsfunctie:** bestemmingsreserves en voorzieningen worden of zijn in het leven geroepen om te worden bestemd voor een van tevoren bepaald doel.
- **Een spaarfunctie:** reserves kunnen in het leven worden geroepen om te sparen voor toekomstige beleidsdoelen.

2.3.4 Verschillen tussen reserves en voorzieningen

Voorzieningen hebben een kostenkarakter en worden gevormd voor specifieke kostenposten, verplichtingen, verliezen of risico's. Voorzieningen worden gevoed door dotaties die ten laste van de exploitatie worden gebracht. De vorming van een voorziening beïnvloedt dan ook de hoogte van het exploitatieresultaat.

Reserves daarentegen hebben een meer bestuurlijk karakter en ontstaan c.q. worden gevoed, opgeheven of verminderd op basis van aparte besluiten van het algemeen bestuur. Vorming, voeding, opheffing en onttrekking vindt plaats bij de resultaatbestemming. In tegenstelling tot voorzieningen zijn reserves voor het algemeen bestuur in principe vrij besteedbaar, in die zin dat het algemeen bestuur kan besluiten om een reserve een andere bestemming te geven dan waarvoor de reserve oorspronkelijk in het leven was geroepen.

De belangrijkste verschillen tussen reserves en voorzieningen kunnen in het kort als volgt worden weergegeven.

Reserves	Voorzieningen
▪ Eigen vermogen	▪ Vreemd vermogen
▪ Vrije bestemming	▪ Vaste bestemming
▪ Intern financieringsmiddel	▪ Schuld
▪ Ontstaan bij resultaatsbestemming	▪ Ontstaan bij resultaatsbepaling
▪ Onttrekking bij resultaatsbestemming	▪ Onttrekking buiten exploitatie om
▪ Financiële onderbouwing niet noodzakelijk, wel gewenst	▪ Financiële onderbouwing noodzakelijk Omvang gelijk aan verplichting

2.3.5 Minimum en maximumposities reserves en voorzieningen

Algemene reserves

Op basis van de functie van de algemene reserves moet een dergelijke reserve minimaal de geïntermediate risico's kunnen opvangen (het zogenaamde weerstandsvermogen). De bepaling van het benodigde weerstandsvermogen is geregeld in Hoofdstuk 5 van deze nota. Voor de algemene reserves (totaal) geldt geen maximumniveau.

Bestemmingsreserves

Het doel en de hoogte van de bestemmingsreserves is gebaseerd op een bestuurlijk besluit. Wanneer de maximale omvang van de bestemmingsreserve is bereikt, blijven verdere toevoegingen achterwege.

Voorzieningen

De voorzieningen moeten dekkend zijn voor de verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld (niet meer en niet minder). De verplichtingen zijn gebaseerd op actuele beheersplannen (op het gebied van onderhoud) en actuele geïntermediate verplichtingen (personeel en overig).

3. Beleid ten aanzien van reserves

3.1 Algemeen

Het algemeen bestuur is bevoegd tot het instellen, het opheffen en het toevoegen en onttrekken van middelen aan reserves. Het algemeen bestuur kan besluiten een reserve een andere bestemming te geven dan deze oorspronkelijk had. Volgens het Waterschapsbesluit dient het waterschap iedere reserve te onderhouden met een bestuurlijk besluit.

Reserves worden gevormd door bestemming van het exploitatieresultaat over enig jaar¹. Eenmaal per jaar wordt door het algemeen bestuur bij de vaststelling van de jaarrekening beoordeeld of:

- nieuwe reserves wenselijk zijn en zo ja, met welk doel en welke omvang;
- bestaande reserves nog gewenst zijn en of de omvang nog passend is.

In relatie tot investeringen kunnen slechts bestemmingsreserves worden opgebouwd om de kapitaallasten van toekomstige investeringsuitgaven te dekken. Het is niet toegestaan ontvangen investeringssubsidies aan een bestemmingsreserve te doteren. Dit bedrag dient bij activatie van de te activeren investering afgetrokken te worden. De kapitaallasten worden hierdoor lager.

Het AB kan een besluit nemen dat een (expliciete) uitzondering vormt op de in deze notitie geformuleerde beleidsregels.

In de volgende paragrafen wordt het beleid met betrekking tot algemene reserves en bestemmingsreserves geformuleerd. Dit beleid wijkt met betrekking tot de algemene reserve af van het beleid dat de afgelopen jaren gevoerd is. Ten behoeve van het vastleggen van een omschrijving van de transitie naar dit nieuwe beleid is dit beschreven in paragraaf 3.2.3.

3.2 Algemene reserve

Beleid algemene reserves

Binnen de algemene reserves wordt onderscheid gemaakt tussen de algemene reserves ten behoeve van dekking van risico's en de tariefsegalisatiereserves. Uitgangspunt hierbij is dat (extra) opbrengsten van een bepaalde belastingcategorie, voor die belastingcategorie worden ingezet via de tariefsegalisatiereserves.

Bij onderstaande werkwijze is het van belang dat binnen enkele jaren de tarieven kostendekkend zijn.

3.2.1 Algemene reserves

Twee algemene reserves

Er zijn twee algemene reserves:

- Algemene reserve watersysteemheffing
- Algemene reserve zuiveringsheffing

Algemene reserve en weerstandsratio (functie en omvang)

De minimale omvang van het totaal van deze twee reserves hangt samen met de benodigde weerstandscapaciteit (zie hoofdstuk 5), bij een weerstandsratio tussen de 1,4 en 2,0. Oftewel: de omvang van de algemene reserves (gezamenlijk) is minimaal 1,4 keer de omvang van de geïnventariseerde risico's. Omdat de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit afhankelijk is van de risico's die bestaan, zal de weerstandsratio als gevolg hiervan fluctueren. Daarom wordt gestreefd naar een omvang van de algemene reserve die gelijk is aan een

¹ meer- c.q. minderopbrengsten uit de waterschapsbelastingen, die veroorzaakt zijn door verschil in heffingsmaatstaven of door minder kosten dan begroot

weerstandsratio van 2,0. Hiermee kan enige fluctuatie als gevolg van veranderend risicoprofiel worden opgevangen zonder direct onder de minimumnorm van 1,4 uit te komen.

Algemene reserve – toevoegingen en onttrekkingen

Na het vormen van de algemene reserves (zie paragraaf 3.2.3), vinden onttrekkingen van en toevoegingen aan de algemene reserve alleen plaats bij de jaarrekening. Bij de jaarrekening wordt het saldo van de kosten verrekend met de algemene reserve. Wanneer met betrekking tot de kosten een positief saldo bestaat, wordt dit toegevoegd aan de algemene reserve. Indien een tekort bestaat in de jaarrekening met betrekking tot de kosten, vindt een onttrekking vanuit de algemene reserve plaats.

Naast deze toevoegingen en onttrekkingen, kunnen vrije bestedingen vanuit een deel van de algemene reserve plaats vinden. Dit betreft het deel van de reserve boven de weerstandsratio van 2,0 (indien dit het geval is). De omvang van dit bedrag wordt bij zowel de begroting als de jaarrekening in beeld gebracht. Het staat het algemeen bestuur vrij hierover als beleidsruimte te beschikken. Bij deze beslissing dienen ook risico's in de nabije toekomst (bijvoorbeeld grote nieuwe projecten) in ogenschouw te worden genomen. Indien besloten wordt (een deel van) dit bedrag vrij te laten vallen richting de tariefsegalisatiereserves, dient dit bedrag volgens de vastgelegde kostenverdeling verdeeld te worden. Dit bedrag kan dus (in principe) niet aan één belastingcategorie worden toebedeeld, er dienen in verhouding gelijke stortingen in de andere categorieën gedaan te worden. Tenzij expliciet anders besloten door het algemeen bestuur.

Overzicht algemene reserves

Hieronder worden de beide algemene reserves toegelicht:

Naam	Algemene reserve watersysteembeheer
Doel:	Opvangen van risico's die voortvloeien uit de kosten in de exploitatie. Het meerdere (boven weerstandsratio 2,0) geldt als 'bestuurlijk inzetbaar'.
Ingesteld:	2017
Voeding:	Kosten exploitatieresultaat
Maximale omvang:	Weerstandsratio van 2,0, op basis van bij de begroting of jaarrekening vastgestelde risicoprofiel (in combinatie met AR zuiveringsbeheer)
Minimale omvang:	Weerstandsratio van 1,4, op basis van bij de begroting of jaarrekening vastgestelde risicoprofiel (in combinatie met AR zuiveringsbeheer)
Beoordeling saldo:	Jaarlijks aan de hand van het berekende risicoprofiel
Ambtelijk beheerder:	Secretaris-directeur

Naam	Algemene reserve zuiveringsbeheer
Doel:	Opvangen van risico's die voortvloeien uit de kosten in de exploitatie. Het meerdere (boven weerstandsratio 2,0) geldt als 'bestuurlijke beleidsruimte beschikbaar'.
Ingesteld:	2017
Voeding:	Kosten exploitatieresultaat
Maximale omvang:	Weerstandsratio van 2,0, op basis van bij de begroting of jaarrekening vastgestelde risicoprofiel (in combinatie met AR zuiveringsbeheer)
Minimale omvang:	Weerstandsratio van 1,4, op basis van bij de begroting of jaarrekening vastgestelde risicoprofiel (in combinatie met AR watersysteembeheer)
Beoordeling saldo:	Jaarlijks aan de hand van het berekende risicoprofiel
Ambtelijk beheerder:	Secretaris-directeur

3.2.2 Tariefsegalisatiereserves

Twee tariefsegalisatiereserves en administratieve componenten

Er zijn twee tariefsegalisatiereserves, te weten:

- Tariefsegalisatiereserve watersysteemheffing
- Tariefsegalisatiereserve zuiveringsheffing

Daarnaast worden binnen de tariefsegalisatiereserve watersysteemheffing vier administratieve componenten onderscheiden, te weten:

- Tariefsegalisatiereserve watersysteemheffing ingezetenen
- Tariefsegalisatiereserve watersysteemheffing ongebouwd
- Tariefsegalisatiereserve watersysteemheffing gebouwd
- Tariefsegalisatiereserve watersysteemheffing natuur

Tariefseglisatiereserves – functie

De tariefseglisatiereserves dienen ter demping van de tarieven. De reserves en de onderscheiden componenten worden alleen ingezet ten behoeve van de betreffende categorie belastingplichtigen.

Tariefseglisatiereserves – omvang

Bij aanvang van deze werkwijze wordt gestreefd naar een omvang van de componenten van de tariefseglisatiereserves tussen de min 20% en plus 20% van de begrote belastingopbrengst per categorie op basis van de kostentoedeling. Deze bandbreedte voor de twee tariefseglisatiereserves (watersysteem en zuivering) is tussen de 5% en 10%. Dit omdat de tariefseglisatiereserves positief dienen te zijn, voor de binnen deze reserves te onderscheiden aparte administratieve componenten zelf is dit geen vereiste. De gestelde bandbreedte voorkomt dat de componenten van deze reserves te negatief worden. Deze bandbreedte dient binnen zes jaar na de instelling van deze methodiek voor elke tariefseglisatiereserve gerealiseerd te zijn. De omvang van de reserve bij het opstellen van deze nota wordt weergegeven in bijlage 5 bij het voorstel bij deze nota.

Tariefseglisatiereserves – toevoegingen en onttrekkingen

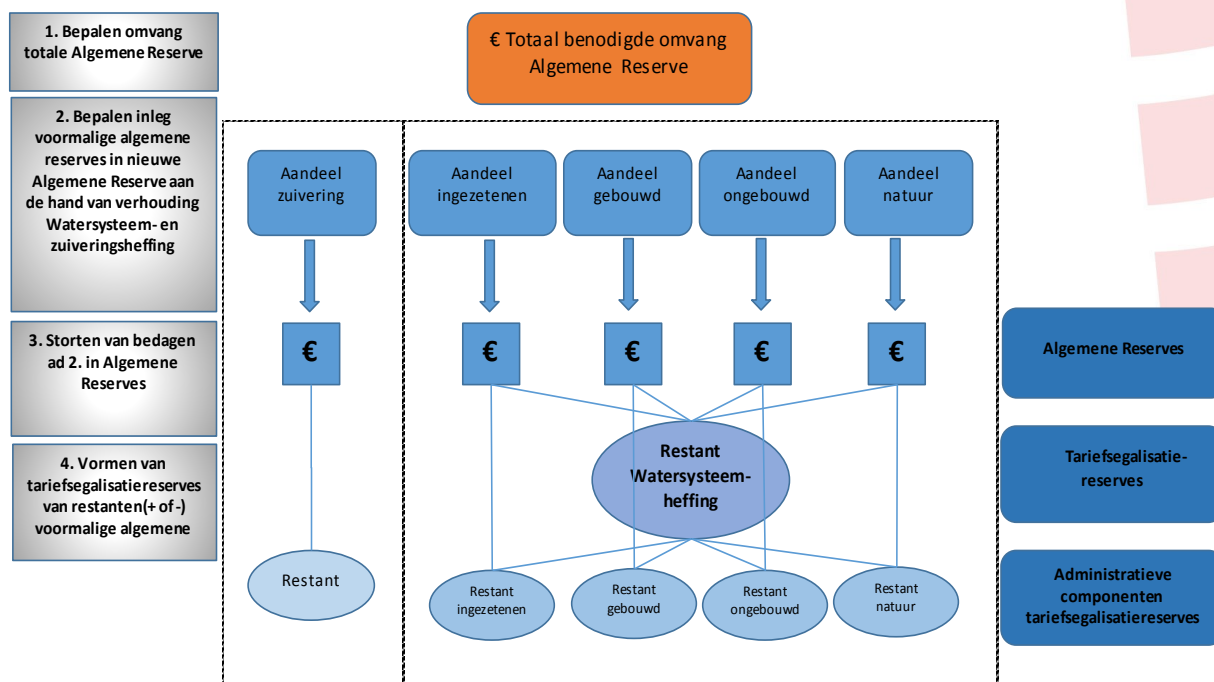
Onttrekking van en toevoeging aan de tariefseglisatiereserves vindt plaats bij de jaarrekening. De volgende besluiten kunnen genomen worden met betrekking tot de tariefseglisatiereserves:

- Bij de begroting kan besloten worden een onttrekking te doen ten behoeve van verlaging van het tarief. Dit is alleen mogelijk voor elke tariefcategorie vanuit de corresponderende tariefseglisatiereserve (en administratieve componenten). Dit besluit wordt bij het vaststellen van de jaarrekening doorgevoerd. Hierbij mogen de totale tariefseglisatiereserves en de administratieve componenten niet buiten de bandbreedtes treden.
- Bij de begroting kan besloten worden, op basis van het vastgestelde tarief, een toevoeging te doen aan de tariefseglisatiereserve van de corresponderende (administratieve) tariefseglisatiereserve. Hiervoor kan gekozen worden indien de omvang van de tariefseglisatiereserve onvoldoende is ten opzichte van de nagestreefde norm voor de tariefseglisatiereserves en/of de administratieve componenten. Het toe te voegen bedrag bedraagt dan het verschil tussen de belastingopbrengst van de betreffende categorie op basis van de kostentoedeling en de verwachte opbrengsten op basis van het tarief. De realisatie van deze storting is afhankelijk van de bij de jaarrekening gerealiseerde opbrengsten.
- Bij de jaarrekening worden de verschillen tussen begroting en realisatie in de opbrengsten per categorie verrekend met de betreffende tariefseglisatiereserves en administratieve componenten. Indien de inkomsten hoger zijn dan begroot wordt er een storting van het overschot in de tariefseglisatiereserve(component) gedaan. Bij een tekort ten opzichte van de begroting volgt een onttrekking.
- Indien de omvang van de algemene reserves onvoldoende is ten opzichte van het minimale weerstandsratio (1,4), dient een storting plaats te vinden in de algemene reserves vanuit de tariefseglisatiereserves. Deze storting vindt plaats vanuit alle tariefseglisatiereserves op basis van de verhouding in de kostentoedeling (evenredige storting), ongeacht de omvang van de tariefseglisatiereserves op dat moment.

De wijze waarop volgens de regels in deze nota wordt gemuteerd op de onderliggende administratieve componenten zorgt ervoor dat er geen sprake kan zijn van zogenaamde kruissubsidiëring tussen die componenten. Toevoegingen en onttrekkingen zijn altijd ten laste of ten gunste van de betreffende categorie belastingplichtigen of in verhouding tot hun aandeel in de kostentoedelingsverordening. Daarmee zijn de schotten tussen de administratieve componenten van de egalisatiereserve geborgd.

3.2.3 Overgang naar omschreven systematiek

De situatie die hierboven omschreven is, vraagt om het vormen van de algemene reserves en de tariefseglisatiereserves, vanuit de huidige algemene reserves. Uitgangspunt hierbij, en ook bij bovenstaande werkwijze, is dat er geen 'subsidies' ontstaan tussen verschillende categorieën. Dit stappenplan kan als volgt in een afbeelding weergegeven worden:

Toelichting op afbeelding stappenplan

1. De omvang van de te vormen algemene reserves worden bepaald aan de hand van het benodigde weerstandsvermogen. Bij de vorming van de algemene reserves wordt een weerstandsratio van 2,0 aangehouden. Zo kan de reserve in de toekomst een tekort opvangen, zonder direct onder het geambieerde weerstandsniveau (1,4) te komen.
2. Aan de hand van de verhouding tussen de verhoudingen in de huidige kostentoedeling wordt de verdeling van de input voor de algemene reserves bepaald. Oftewel: hoe groot is de bijdrage vanuit elke huidige reserve?
3. Het berekende bedrag op basis van stap 1 en 2 wordt uit de huidige reserves gehaald en toegevoegd aan de algemene reserves. Dit gebeurt voor de vier categorieën van watersysteemheffing en voor zuiveringsheffing.
4. Na stap 3 resteren in de verschillende reserves bedragen, positief of negatief. De bandbreedte van de omvang van deze reserves is vastgesteld in deze notitie onder 'tariefseglisatiereserves – omvang'. Deze reserves worden omgezet in de twee tariefseglisatiereserves. Binnen de tariefseglisatiereserve watersysteemheffing blijven de vier categorieën bestaan als administratieve componenten. Deze vormen dus geen zelfstandige tariefseglisatiereserve, maar worden wel administratief gevolgd. Het saldo van deze reserves (na stap 3) verandert hierbij niet.

3.3 Bestemmingsreserve

Het waterschap streeft naar een stabiele ontwikkeling van de begrotingsomvang en daarmee een gelijkmatige ontwikkeling van de tarieven. Zij wil voorkomen dat de begroting in enig jaar onevenredig wordt belast door eenmalige uitgaven. Hiervoor kunnen reserves worden gevormd met een specifiek bestedingsdoel. Dit zijn de bestemmingsreserves. Ze worden gevormd door het bestemmen van (een deel van) het jaarresultaat of het bestemmen van een deel van de algemene reserve. Op deze manier wordt er 'gereserveerd' voor toekomstige kosten. Het waterschap streeft echter ook een transparante begroting na die het financiële kader is voor de taakuitvoering. Een groot aantal bestemmingsreserves leidt tot minder transparantie en minder inzicht in de financiering van de activiteiten.

Het waterschap wil terughoudend zijn in het vormen van bestemmingsreserves. Daarom worden in deze beleidsnota de volgende twee criteria opgenomen:

- Minimale omvang van een dotatie van € 50.000 per jaar;
- Minimale duur van de bestemmingsreserve van 2 jaar.

Het waterschap kent vanaf 2016 (en in lijn met de vastgestelde jaarrekening 2015) de volgende bestemmingsreserves:

- Verkiezingen Bestuur HDSR
- Gekanaliseerde Hollandsche IJssel
- RWZI Utrecht
- Waterbeheer 900 jaar: Project 1122- 2022
- Transitie
- ICT
- Huisvesting
- Agrarisch Waterbeheer
- Inzet KWA als gevolg van verdieping Nieuwe Waterweg en Botlek
- Omgevingswet

Naam	Verkiezingen Bestuur HDSR
Doel:	De reserve is in 2013 ingesteld ter dekking van de kosten van de verkiezingen die eens per 4 jaar worden gehouden.
Ingesteld:	Vaststelling exploitatieresultaat 2016 (1 ^e jaar na de verkiezingen van 2015)
Voeding:	4 jaar (2016-2019) € 320.000
Onttrekking:	n.v.t.
Maximale omvang	€ 1.280.000
Minimale omvang	n.v.t.
Beoordeling saldo:	Jaarlijks als onderdeel van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening.
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Bestuursondersteuning

Naam	Gekanaliseerde Hollandsche IJssel
Doel:	Afdekking van de kosten van het beheer en onderhoud van de GHJ. Begin 2013 is het beheer en onderhoud overgenomen van Rijkswaterstaat. Daarbij is voor de taakoverdracht een afkoopsom ontvangen van € 37,4 miljoen.
Ingesteld:	AB besluit 12 februari 2014
Voeding:	€ 37,4 miljoen en jaarlijkse toevoeging van rente
Onttrekking:	Gerealiseerde jaarlijkse kosten (onderhoud; kapitaallasten, exploitatie)
Maximale omvang	Omvang overgedragen werkzaamheden op actuele waarde
Minimale omvang	Omvang overgedragen werkzaamheden op actuele waarde
Beoordeling saldo:	Jaarlijks als onderdeel van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Waterbeheer

Naam	RWZI Utrecht
Doel:	De reserve is ingesteld ter dekking van de toekomstige investering in de nog te bouwen rwzi Utrecht.
Ingesteld:	AB besluit 19 november 2014; AB besluit (aanvullend) 16 maart 2016
Voeding:	2014 € 1.883.000; toevoeging via spaarmodel 1,5% op zuiveringsheffing (t/m 2019 indien nodig)
Onttrekking:	Jaarlijkse bijdrage aan de exploitatie ter dekking van de hogere uitgaven van de nieuwe RWZI
Maximale omvang	Schema
Minimale omvang	Schema
Beoordeling saldo:	Jaarlijks als onderdeel van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Zuiver

Naam	Waterbeheer 900 jaar
Doel:	Viering van "900 jaar waterbeheer". In 2022 is het 900 jaar geleden dat Utrecht stadsrechten kreeg en de Kromme Rijn in Wijk bij Duurstede nabij het kasteel werd afgedamd. Dit moment markeert de start van het georganiseerd waterbeheer in Nederland, en vormt de aanleiding om voor te stellen dit moment in het kader van het programma cultuurhistorie met andere partners te markeren.
Ingesteld:	Collegebesluit 13-1- 2015 (evaluatie beleid Cultuurhistorie); bekrachtigd door AB op 6-7-2015 (vaststelling exploitatieresultaat 2015)
Voeding:	€ 50.000 per jaar
Onttrekking:	Vorbereidingskosten gedurende de periode/ Storting: ook bijdragen van derden
Maximale omvang	€ 400.000
Minimale omvang	n.v.t.
Beoordeling saldo:	Jaarlijks als onderdeel van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Managementondersteuning

Naam	Transitie
Doel:	In 2015 is de organisatie gestart met talentontwikkeling en gaan inspelen op meer flexibele inzet van het personeel. Het transitiebudget is noodzakelijk om de personele beweging te faciliteren van uitstroom van medewerkers en het opleiden en aantrekken van specifieke medewerkers. Om deze transitie de komende vijf jaar vorm te geven wordt met een transitiebudget van € 1 mln. euro gewerkt.
Ingesteld:	AB besluit 6-7-2016 (vaststelling exploitatieresultaat 2015)
Voeding:	€ 1.000.000 (JR 2015) en € 1.440.000 (JR 2016)
Onttrekking:	Specifieke uitgaven voor dit doel.
Maximale omvang	n.v.t.
Minimale omvang	n.v.t.
Beoordeling saldo:	Jaarlijks als onderdeel van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Managementondersteuning

Naam	ICT
Doel:	Het waterschap heeft een aantal grote opgaven op ICT-gebied. Deze zijn onder andere het gevolg van ontwikkelingen vanuit het rijk, zoals 'digitale overheid'. Eén en ander behoeft de komende jaren een geregisseerde aanpak om dit op voldoende niveau te brengen.
Ingesteld:	AB besluit 6-7-2016 (vaststelling exploitatieresultaat 2015)
Voeding:	€ 1.500.000 (JR 2015) en € 900.000 (JR 2016)
Onttrekking:	Specifieke uitgaven voor dit doel.
Maximale omvang	Afhankelijk van de opgaven.
Minimale omvang	n.v.t.
Beoordeling saldo:	Jaarlijks als onderdeel van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Informatiemanagement en Automatisering

Naam	Huisvesting
Doel:	Een deel van de (niet activeerbare) kosten die samenhangen met de verbouwing van Poldermolen 2 (o.a. tijdelijke huisvestingskosten) komen ten laste van deze bestemmingsreserve.
Ingesteld:	AB besluit 6-7-2016 (vaststelling exploitatieresultaat 2015)
Voeding:	€ 387.000 (JR 2015) en € 403.000 (JR 2016)
Onttrekking:	Specifieke uitgaven voor dit doel..
Maximale omvang	n.v.t.
Minimale omvang	n.v.t.
Beoordeling saldo:	Jaarlijks als onderdeel van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Administratie

Naam	Agrarisch waterbeheer via collectieven
Doel:	Voor de cofinanciering (50%) van de watermaatregelen binnen het agrarisch natuur- en waterbeheer dat wordt uitgevoerd door agrarische collectieven, heeft het waterschap een verplichting afgegeven aan de provincies Utrecht en Zuid-Holland. De andere 50% wordt bijgedragen door de EU (Platteland Ontwikkeling Programma, POP3)
Ingesteld:	2016 (AB 28-06-2017, JR 2016)
Voeding:	Verschil geraamde (begrote) en werkelijke bijdragen aan de collectieven; € 250.000 (JR 2016)
Onttrekking:	Afhankelijk van de jaarlijkse bijdragen aan de collectieven
Maximale omvang	Provincie Utrecht € 1.740.000 (periode 2016-2022) Provincie Zuid Holland € 265.000 (periode 2016-2022)
Minimale omvang	n.v.t.
Beoordeling saldo:	Jaarlijks als onderdeel van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Watersysteem

Naam	Inzet KWA als gevolg van verdieping Nieuwe Waterweg en Botlek
Doel:	Dekking kosten extra inzet KWA door waterschap als gevolg van verdieping Nieuwe Waterweg en Botlek. Periode naar verwachting: 2016 – 2040. Aanwending in overleg met Rijnland
In te stellen:	2017 (bij de vaststelling van de jaarrekening van 2017)
Voeding:	Te ontvangen bijdrage havenbedrijf : (ca.) € 2,75 miljoen en jaarlijkse toevoeging van de rente.
Onttrekking:	Gemaakte kosten uitgevoerde werkzaamheden afhankelijk
Maximale omvang	€ 2.750.000
Minimale omvang	Omvang overgedragen werkzaamheden op actuele waarde.
Beoordeling saldo:	Jaarlijks als onderdeel van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening.
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Watersysteem

Naam	Omgevingswet
Doel:	Bekostiging noodzakelijke ontwikkelingen implementatie omgevingswet volgens plan van aanpak met de noodzakelijke financiële armslag
Ingesteld:	2016 (AB 28-06, vaststelling jaarrekening 2016)
Voeding:	€ 1.500.000 (jaarrekening 2016)
Onttrekking:	Volgens componenten plan van aanpak (VJN 2017)
Maximale omvang	n.v.t.
Minimale omvang	n.v.t.
Beoordeling saldo:	Jaarlijks als onderdeel van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Vergunningverlening en handhaving

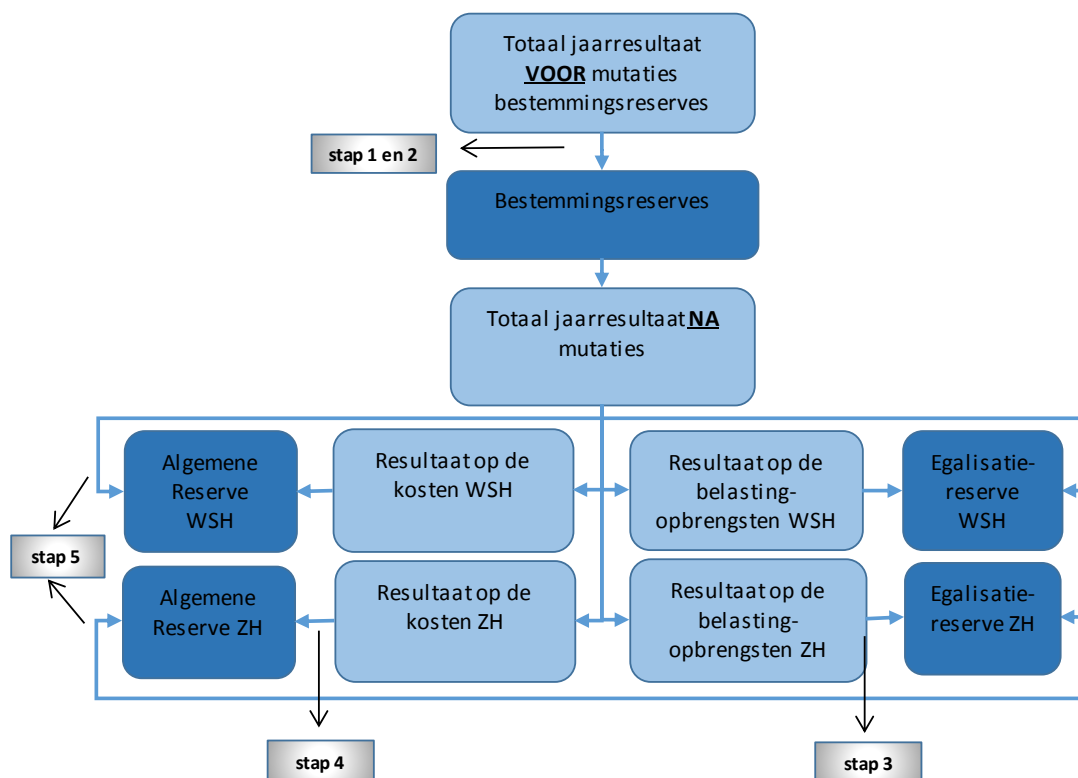
3.4 Wanneer onttrekken en doteren aan de reserves

Stortingen en onttrekkingen aan reserves vinden plaats via besluitvorming van het Algemene Bestuur. Gedurende het jaar kan het Algemeen bestuur besluiten tot het doteren dan wel onttrekken aan de reserves. Het daadwerkelijk doorvoeren van deze dotaties en onttrekkingen aan de reserves vindt plaats bij de vaststelling van de jaarrekening.

Bij de jaarrekening worden de volgende stappen op volgorde gevolgd met betrekking tot de toevoegingen en onttrekkingen van de reserves:

1. De goedgekeurde onttrekkingen en dotaties aan de bestemmingsreserves worden uitgevoerd;
2. (Eventueel) vormen van nieuwe bestemmingsreserves en doteren aan bestaande bestemmingsreserves;
3. De opbrengstenkant wordt (per categorie) verrekend met de tariefsegalisatiereserves;
4. Het saldo vanuit de kostenkant van de jaarrekening wordt verrekend met de algemene reserve;
5. Het weerstandsvermogen wordt (indien nodig, bij een weerstandsratio >2,0 of <1,4) op peil gebracht, via een onttrekking of storting vanuit de tariefsegalisatiereserves;

In onderstaande stroomdiagram zijn bovenstaande stappen weergegeven.

Wanneer de omvang van een reserve niet aan de beleidskeuze voldoet dient deze binnen de periode van de meerjarenbegroting op het gewenste niveau te worden gebracht.

4. Beleid ten aanzien van voorzieningen

Bevoegdheid

De bevoegdheid voor het instellen van een voorziening ligt bij het algemeen bestuur. Om deze reden moet het waterschap voor iedere voorziening bestuurlijk vastgesteld beleid hebben. Afgezien van de in het Waterschapsbesluit genoemde (verplichte) voorzieningen, is het streven het aantal voorzieningen te beperken.

Jaarlijks moet het bij elke voorziening behorende beheerplan worden herijkt om te kunnen beoordelen of de omvang van de getroffen voorziening nog voldoende is voor de dekking van de achterliggende verplichting. De ambtelijke beheerder van de voorziening is belast met de beoordeling en het eventueel doen van een voorstel over bijstelling van het saldo van de voorziening. Daarnaast is het mede een taak van de accountant bij de jaarrekeningcontrole toe te zien op de onderbouwing van de voorzieningen.

Dotaties en onttrekkingen

De besteding van een voorziening is alleen mogelijk voor het aangegeven doel van de voorziening.

De voorziening wordt in het jaar van de instelling ten laste van de exploitatie gevormd. De jaarlijkse stortingen in een voorziening worden eveneens ten laste van de exploitatie gebracht. Ten minste eenmaal per jaar moet worden vastgesteld of de omvang van de voorziening in overeenstemming is met de achterliggende kostenraming, verplichting, het verlies of risico. Wanneer een voorziening ontoereikend blijkt te zijn, moet de voorziening ten laste van de exploitatie op peil worden gebracht. Wanneer een voorziening te hoog is ten opzichte van de benodigde omvang, moet het verschil vrijvallen ten gunste van de exploitatie.

4.1 Indeling voorzieningen

Met het vaststellen van de jaarrekening 2015 door het algemeen bestuur op 6 juli 2016 zijn er de volgende voorzieningen:

- Uitkeringen voormalige bestuursleden
- Uitkeringen voormalig personeel
- Persoonsgebonden Basis Budget
- Baggeren en saneren van waterlopen
- Toestandsafhankelijk watersysteemonderhoud
- Groot onderhoud Poldermolen 2
- Groot onderhoud Poldermolen 3
- Groot onderhoud Dijkhuis Jaarsveld

Hieronder worden de voorzieningen toegelicht.

Uitkeringen (voormalige) bestuursleden

Voor de uit te betalen pensioenen ten behoeve van (voormalige) bestuursleden wordt periodiek de toekomstige verplichting door een actuaire berekend en zo nodig wordt de voorziening op de hoogte van de berekening aangepast. De voorziening is gebaseerd op de contante waarde van de toekomstige verplichtingen. De laatste actuariële berekening is in 2012 opgesteld.

Naam	Voorziening uitkering voormalige bestuursleden
Doel:	Afdekken van wachtgeldverplichtingen en pensioenen van (voormalige) bestuursleden (waarvoor geen APPA-pensioenregeling is ingesteld).
Ingesteld:	Boeking in de financiële administratie vanaf 2002 (na conversie 2001)
Voeding:	Op basis van de gemiddelde nominale wachtgeldverplichting over een meerjarige periode. Op basis van de actuariële berekening wordt jaarlijks de onttrekking aangevuld.
Onttrekking:	Per maand wordt een bedrag aan de betreffende bestuursleden uitbetaald
Maximale omvang	Afhankelijk van het aantal wachtgeldverplichtingen, de omvang van de jaarlijkse uitkering en de looptijd van de verplichting
Minimale omvang	n.v.t.
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Managementondersteuning

Uitkeringen voormalig personeel

Deze voorziening wordt aangehouden voor nog te betalen bedragen aan voormalig personeel. Het betreft een zogenaamde arbeidsgerelateerde verplichting waarvoor in overeenstemming met artikel 4.55 van het Waterschapsbesluit een voorziening moet worden gevormd.

Naam	Voorziening uitkering voormalig personeel
Doel:	Afdekken van wachtgeldverplichtingen
Ingesteld:	Jaarrekening 2015/ Boekingen in de financiële administratie vanaf 2002 (na conversie 2001)
Voeding:	Eventuele aanvulling vanuit de exploitatie lopend boekjaar
Onttrekking:	Uitgaven aan voormalig personeel, jaarlijks wordt de hoogte van de benodigde voorziening berekend, kan eventueel leiden tot een onttrekking.
Maximale omvang	Afhankelijk van het aantal wachtgeldverplichtingen, de omvang van de jaarlijkse uitkering en de looptijd van de verplichting
Minimale omvang	n.v.t.
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Managementondersteuning

Persoonsgebonden Basis Budget (PBB)

Het doel van het persoonsgebonden basis budget (PBB) is met plezier werken in je huidige en toekomstige functie. Medewerkers in de sector waterschappen kunnen vanaf 1 januari 2016 dit budget van €5.000 inzetten voor opleidingen of andere activiteiten die nodig zijn voor ontwikkeling, loopbaan en vitaliteit. Per jaar wordt een bedrag van € 1.000 per medewerker gereserveerd.

Naam	Persoonsgebonden Basis Budget
Doel:	Afdekken van mogelijke verplichtingen die voortvloeien uit de CAO
Ingesteld:	Jaarrekening 2016 – Besluit AB 28 juni 2017
Voeding:	Jaarlijks ten laste van de exploitatie voor 1/5 ^e deel van de mogelijke verplichting op dit gebied voor 5 jaar
Onttrekking:	Gerealiseerde uitgaven
Maximale omvang	n.v.t.
Minimale omvang	n.v.t.
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Managementondersteuning

Baggeren en saneren waterlopen

De voorziening dekt de toekomstige uitgaven voor het wegwerken van de baggerachterstand. Vanaf 2015 worden er geen dotaties aan deze voorziening toegevoegd en zal de voorziening na afronding van de achterstandsbaggerprojecten worden beëindigd. In 2015 is een nieuwe voorziening ingesteld voor toestandsafhankelijk watersysteemonderhoud. Onder deze voorziening vallen de werkzaamheden van maaionderhoud en baggeren.

Naam	Voorziening baggeren en saneren waterlopen
Doel:	Het wegwerken van de baggerachterstand en het egaliseren van grote schommelingen in de exploitatie als gevolg van het onderhoudsbaggeren
Ingesteld:	Ingesteld op basis van baggerprogramma 2001-2015, boekingen in financiële administratie vanaf 2002 (na conversie 2001)
Voeding:	Jaarlijks t.l.v. de exploitatie op basis van de verwachte gemiddelde meerjarige kosten van het onderhoudsbaggeren. Met ingang van 2016 is een nieuwe voorziening toestandsafhankelijk watersysteemonderhoud ingesteld, voorziening baggeren wordt na afronding van lopende projecten afgerond.
Onttrekking:	Uitgaven lopend boekjaar ten laste van voorziening baggeren
Maximale omvang	Vanaf 2015 vinden er geen dotaties meer plaats.
Minimale omvang	n.v.t.
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Waterbeheer

Toestandsafhankelijk watersysteemonderhoud (maaïen en baggeren)

Vanuit efficiency overwegingen is in 2015 de overstap gemaakt van planmatig naar toestandsafhankelijk watersysteemonderhoud. Dit houdt in dat het waterschap niet meer op vooraf geplande tijdstippen onderhoud pleegt maar dat pas doet op het moment dat de hoeveelheid begroeiing in de watergang zo groot is dat het functioneren van de watergang gevaar loopt.

Naam	Voorziening toestandsafhankelijk watersysteembeheer
Doel:	Het egaliseren van grote schommelingen in de exploitatie als gevolg van onderhoudsbaggeren en maaien van watergangen.
Ingesteld:	AB besluit 18-2-2015
Voeding:	€ 3.245.000 Jaarlijks t.l.v. de exploitatie op basis van de verwachte gemiddelde meerjarige kosten van het onderhoud (maaïen € 1.195.000 + baggeren € 2.050.000); overgangsjaar 2015 € 4.245.000
Onttrekking:	In de exploitatie gerealiseerde uitgaven aan de onderhoud van het watersysteem (maaïen, exotenbestrijding en onderhoudsbaggeren)
Maximale omvang	n.v.t.
Minimale omvang	n.v.t.
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Waterbeheer

Groot onderhoud Poldermolen 2 en 3 te Houten

De vorming van de voorzieningen voor groot onderhoud is gebaseerd op de onderhavige onderhoudsplannen. De stand van deze voorzieningen wordt betrokken bij de investeringsopgave 'Modernisering van Kantoorgebouw'.

Naam	Voorziening groot onderhoud Poldermolen 2 Houten
Doel:	Het egaliseren van grote schommelingen in de exploitatie.
Ingesteld:	Boekingen in de financiële administratie vanaf 2002 (na conversie 2001)
Voeding:	Jaarlijks ten laste van de exploitatie op basis van de verwachte gemiddelde meerjarige kosten, in verband met de verbouwing kan de voeding afwijken
Onttrekking:	Uitgaven lopend boekjaar ten laste van de voorziening groot onderhoud Poldermolen 2
Maximale omvang	n.v.t.
Minimale omvang	n.v.t.
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Administratie

Naam	Voorziening groot onderhoud Poldermolen 3 Houten
Doel:	Het egaliseren van grote schommelingen in de exploitatie.
Ingesteld:	Boekingen in de financiële administratie vanaf 2007
Voeding:	Jaarlijks ten laste van de exploitatie op basis van de verwachte gemiddelde meerjarige kosten
Onttrekking:	Uitgaven lopend boekjaar ten laste van de voorziening groot onderhoud Poldermolen 3
Maximale omvang	n.v.t.
Minimale omvang	n.v.t.
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Administratie

Groot onderhoud Dijkhuis Jaarsveld

Deze voorziening is gevormd ter dekking van de kosten van groot onderhoud.

Naam	Voorziening groot onderhoud Dijkhuis Jaarsveld
Doel:	Het egaliseren van grote schommelingen in de exploitatie.
Ingesteld:	Jaarrekening 2011 – AB besluit 4 juli 2012
Voeding:	Jaarlijks ten laste van de exploitatie op basis van de verwachte gemiddelde meerjarige kosten
Onttrekking:	Uitgaven lopend boekjaar ten laste van de voorziening groot onderhoud Dijkhuis Jaarsveld.
Maximale omvang	n.v.t.
Minimale omvang	n.v.t.
Ambtelijk beheerder	Hoofd afdeling Administratie

5. Weerstandsvermogen

5.1 Begrippenkader

In dit kader zijn voornamelijk drie begrippen van belang: weerstandsvermogen, risico's en weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van het waterschap is. Een goed weerstandsvermogen kan voorkomen dat iedere financiële tegenvaller direct leidt tot stijging van de belastingtarieven. Daarnaast is dit van belang om tegen gunstige voorwaarden gelden te lenen. Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen is er inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de risico's en in de omvang van de aanwezige weerstandscapaciteit.

Risico's, die relevant zijn in het kader van het weerstandsvermogen, zijn die risico's die niet op een alternatieve wijze zijn ondervangen. Als gevolg van de BBVW dient ieder waterschap beleid te hebben waarin aangegeven staat hoe wordt omgegaan met potentiële risico's. De basis voor dit beleid is een risico-inventarisatie en een stelsel van maatregelen om deze risico's of de mogelijke gevolgen ervan te beperken c.q. weg te nemen. Ter dekking van de gevolgen van risico's die niet ondervangen zijn komt de weerstandscapaciteit in beeld. Door middel van het inschatten van de kans dat niet-afgedekte risico's zich voordoen en afhankelijk van het potentiële financiële gevolg, kan de benodigde weerstandscapaciteit berekend worden.

Schematisch kan het verband tussen risico's, beheersmaatregelen en het weerstandsvermogen als volgt weergegeven worden:

De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de omvang van de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. De weerstandscapaciteit wordt gevormd door:

- de algemene reserve. Deze is voor het bestuur aanwendbaar en bedoeld om risico's op te vangen;
- de bestemmingsreserves waarvoor (nog) geen concrete verplichtingen zijn aangegaan. De saldi van deze reserves kunnen dus zo nodig gebruikt worden voor het opvangen van risico's. Bij de bepaling van de weerstandscapaciteit wordt verondersteld dat de bestemmingsreserves ingezet worden voor het doel waarvoor deze zijn gevormd. Deze worden daarom niet meegeteld.

- de mogelijkheid extra belastingopbrengsten te genereren. Deze optie proberen we te vermijden door het voeren van prudent financieel beleid. Daarom wordt deze optie in deze nota niet verder uitgewerkt. Het streven is naar een ruim voldoende dekking via inzetten van de reserves zolang dat mogelijk is (weerstandsratio tussen de 1,4 en 2.0).

Tezamen vormen deze opties de beschikbare weerstandscapaciteit.

5.2 Weerstandsvermogen en risico's

Weerstandsvermogen

De definitie van weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken (weerstandscapaciteit) om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te vangen.

Het weerstandsvermogen is onderdeel van het bredere risicomanagement. Het vormt als 'beheersmaatregel' het sluitstuk van risicomanagement, een laatste vangnet om de risicokosten op te vangen. Daarnaast geeft het een maat voor de financiële gezondheid van de organisatie. Inzicht in het weerstandsvermogen van het waterschap is dus belangrijk om de continuïteit van de organisatie te kunnen garanderen.

De ratio weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit.

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$$

Onderstaande normtabel is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente. Het geeft een waardering van de berekende ratio weerstandsvermogen.

Weerstand velden		
<i>Waarderingcijfer</i>	<i>Ratio</i>	<i>Betekenis</i>
A	> 2.0	Uitstekend
B	1.4 – 2.0	Ruim voldoende
C	1.0 – 1.4	Voldoende
D	0.8 – 1.0	Matig
E	0.6 – 0.8	Onvoldoende
F	< 0.6	Ruim onvoldoende

Beschikbare weerstandscapaciteit

Bij de bepaling van de weerstandscapaciteit wordt verondersteld dat de bestemmingsreserves ingezet worden voor het doel waarvoor deze zijn gevormd. Deze maken dus geen onderdeel uit van het weerstandsvermogen. De algemene reserves (watersysteem- en zuiveringsheffing) vormen het beschikbare weerstandsvermogen.

Risico's

Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden onderscheidt risico's die worden afgedekt door het afsluiten van verzekeringen, risico's die zijn afgedekt door middel van bestemmingsreserves of voorzieningen en overige risico's.

Risico's die zijn afgedekt door het afsluiten van verzekeringen, zijn bijvoorbeeld:

- Personeel (arbeidsongeschiktheid, ziektekosten)
- Objecten (brand, inbraak, milieuschade, etc.)
- Wettelijke aansprakelijkheid en C.A.R.

Overige risico's, die van materiële betekenis kunnen zijn en die worden afgedekt door de algemene reserve, worden opgenomen in de risicoparagraaf van de begroting en jaarrekening. Voorbeelden hiervan zijn:

- Grote bouwprojecten
- Niet realiseren van geraamde subsidiebijdragen
- Dubieuze debiteuren
- Gerechtelijke procedures

5.3 Beschrijving risico's

Het waterschap acht het wenselijk om risico's beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van HDSR te kunnen verkrijgen wordt er twee keer per jaar een risico-inventarisatie uitgevoerd. Dit resulteert in een risicoprofiel.

Dit risicoprofiel komt tot stand met behulp van interviews waarbij gebruik wordt gemaakt van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart worden gebracht en beoordeeld. Op hoofdlijnen zijn de risico's op drie manieren te clusteren. Deze clustering is als volgt:

1) Strategische/ tactische risico's:

Dit betreffen de risico's die het bestuur raken, oftewel de risico's die met de lange termijn doelstellingen van het waterschap te maken hebben. Dit zijn zowel interne als externe risico's. Grote proces- en projectrisico's vallen hier ook onder.

2) Compliance- en verslaggevingsrisico's:

Dit betreffen de risico's die samenhangen met het voldoen aan de wet- en regelgeving en de risico's die samenhangen met het tijdig en juist rapporteren aan interne en externe belanghebbenden.

3) Operationele risico's:

Deze zijn onder te verdelen in

- Projectrisico's: alleen de grote risico's die mogelijk niet binnen het project opgevangen kunnen worden zijn bestuurlijk relevant.
- Procesrisico's: deze risico's vloeien voort uit de reguliere bedrijfsvoering. Alleen de grote risico's zijn bestuurlijk relevant.
- Veiligheidsrisico's: het waterschap bestaat om veiligheidsrisico's die te maken hebben met de missie weg te nemen. Hiervoor is een apart calamiteitenplan.

5.4 Beleid omvang weerstandsvermogen

Het waterschap streeft naar een ruim voldoende weerstandsvermogen (een ratio weerstandsvermogen tussen 1,4 en 2,0). Hierbij is 1,4 het minimum en 2,0 het streven en het eerste uitgangspunt bij vaststelling van deze notitie. De werkwijze bij een weerstandsvermogen boven 2,0 wordt omschreven in paragraaf 3.2.1.

6. Rente reserves en voorzieningen

Het waterschap hanteert voor de toerekening van rente het principe van totaal financiering. Dit betekent dat niet voor iedere investering een aparte geldlening wordt aangetrokken maar dat het geheel van alle investeringen wordt gefinancierd door middel van de inzet van reserves en voorzieningen en opgenomen geldleningen.

Het uitgangspunt van het waterschap is nog steeds dat er geen rente aan de reserves en voorzieningen wordt toegerekend.

Een rentevoordeel wordt verwerkt in het renteresultaat en komt tot uitdrukking in een lagere toegerekende rente over de boekwaarde van activa. Feitelijk worden hiermee de exploitatielasten kunstmatig laag gehouden en wordt de 'bespaarde rente' ingezet als een structureel dekkingsmiddel. Dit structurele dekkingsmiddel hangt natuurlijk samen met het ter beschikking hebben van eigen vermogen en/of voorzieningen.

Een uitzondering op bovenstaande regel is als taken in beheer en/of onderhoud door derden worden overgedragen aan het waterschap, waarbij een overdrachtssom wordt afgesproken en het bedrag is gebaseerd op het contant maken van toekomstige uitgaven (het wegwerken van achterstanden en het toekomstige beheer en onderhoud). Het te hanteren rentepercentage wordt vastgesteld in de begroting.

Tot op heden zijn er twee uitzonderingssituaties bekend:

- de bestemmingsreserve Gekanaliseerde Hollandsche IJssel. Op basis van een overeenkomst met Rijkswaterstaat heeft het waterschap in 2013 een afkoopsom ontvangen van € 37,5 miljoen. Dit bedrag is bestemd voor taken die in het kader van het beheer en onderhoud van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel zijn overgedragen door Rijkswaterstaat.
- de bestemmingsreserve Inzet KWA als gevolg van verdieping nieuwe waterweg en Botlek. Ter compensatie van de verminderde beschikbaarheid van zoet water in droge perioden, waarbij de inzet van de KWA noodzakelijk is, ontvangen de waterschappen HDSR en Rijnland een eenmalige afkoopsom van € 2,75 miljoen van het Havenbedrijf Rotterdam N.V., als bijdrage aan de vervangingsinvesteringen en de operationele- en beheerkosten

Een mogelijke derde uitzonderingssituatie is een nieuwe bestemmingsreserve reserve voor de beheerfase van de nieuwe rwzi Utrecht in 2020. De aannemer draagt dan hun risicopost ad € 2 miljoen over aan het waterschap.

Bijlage 1: Relevante bepalingen Burgerlijk Wetboek (BW2T9) en Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW)

Burgerlijk Wetboek (BW2T9)

Artikel 373

1. Onder het eigen vermogen worden afzonderlijk opgenomen:
 - a. het geplaatste kapitaal;
 - b. agio;
 - c. herwaarderingsreserves;
 - d. andere wettelijke reserves, onderscheiden naar hun aard;
 - e. statutaire reserves;
 - f. overige reserves;
 - g. niet verdeelde winsten, met afzonderlijke vermelding van het resultaat na belastingen van het boekjaar, voor zover de bestemming daarvan niet in de balans is verwerkt.

Artikel 374

1. Op de balans worden voorzieningen opgenomen tegen naar hun aard omschreven verplichtingen die op de balansdatum als waarschijnlijk of als vaststaand worden beschouwd, maar waarvan niet bekend is in welke omvang of wanneer zij zullen ontstaan. Tevens kunnen voorzieningen worden opgenomen tegen uitgaven die een volgend boekjaar zullen worden gedaan, voor zover het doen van die uitgaven zijn oorsprong mede vindt voor het einde van het boekjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal boekjaren.
2. Waardevermindering van een actief wordt niet door vorming van een voorziening tot uitdrukking gebracht.
3. De voorzieningen worden gesplitst naar de aard der verplichtingen, verliezen en kosten waartegen zij worden getroffen; zij worden overeenkomstig de aard nauwkeurig omschreven. In de toelichting wordt zoveel mogelijk aangegeven in welke mate de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd.
4. In ieder geval worden afzonderlijk opgenomen:
 - a. de voorziening voor belastingverplichtingen, die na het boekjaar kunnen ontstaan, doch aan het boekjaar, of een voorafgaand boekjaar moeten worden toegerekend, met inbegrip van de voorziening voor belastingen die uit waardering boven de verkrijgings- of vervaardigingswaarde kan voortvloeien;
 - b. de voorziening voor pensioenverplichtingen.

Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW)

De Waterschapswet (artikel 98 a) schrijft voor dat een waterschap een meerjarenraming, begroting, jaarrekening en jaarverslag maakt en het Waterschapsbesluit geeft enkele vereisten waaraan deze beleidsinstrumenten moeten voldoen. Deze vereisten liggen vast in de BBVW die op 1 januari 2009 in werking is getreden. In de BBVW wordt in de artikelen 4.50, 4.51, 4.52, 4.53, 4.54 en 4.55 ingegaan op de reserves en voorzieningen.

Artikel 4.50

Onder de vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer.

Artikel 4.51

1. Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het 'nog te bestemmen resultaat' volgend uit de exploitatierekening naar kostendragers.
2. Het in het eerste lid bedoelde resultaat wordt afzonderlijk op de balans opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen.

Artikel 4.52

1. Op de balans worden de reserves onderscheiden naar:
 - a. algemene reserves;
 - b. bestemmingsreserves voor tariefseglisatie, waaronder wordt verstaan reserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven en niet specifiek besteed dienen te worden;
 - c. overige bestemmingsreserves.
2. Onder bestemmingsreserve wordt verstaan: een reserve waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Artikel 4.53

1. In de toelichting op de balans wordt per reserve het verloop gedurende het begrotingsjaar in een overzicht weergegeven, waaruit blijkt:
 - a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;
 - b. interne vermeerderingen;
 - c. interne verminderingen;
 - d. het voorstel voor de toevoegingen of onttrekkingen via de resultaatsbestemming bij de programmarekening;
 - e. het saldo aan het einde van het begrotingsjaar.
2. Per reserve wordt de aard, reden, gewenste omvang, alsmede de in het eerste lid bedoelde toevoegingen en onttrekkingen afzonderlijk toegelicht.

Artikel 4.54

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, indien het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren.

Artikel 4.55

1. In de toelichting op de balans wordt elke voorziening afzonderlijk vermeld, overeenkomstig de volgende rubricering:
 - a. voorzieningen voor arbeidsgelateerde verplichtingen;
 - b. voorzieningen voor baggeren en saneren van waterlopen;
 - c. voorzieningen voor overige onderhoudswerkzaamheden;
 - d. voorzieningen voor sale- and lease back-overeenkomsten;
 - e. voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven;
 - f. overige voorzieningen.
2. Per reserve voorziening wordt het verloop gedurende het begrotingsjaar in een overzicht weergegeven, waaruit blijkt:
 - a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;
 - b. vermeerderingen als gevolg van rentetoevoeging;
 - c. overige interne vermeerderingen;
 - d. interne verminderingen;
 - e. externe verminderingen;
 - f. saldo aan het einde van het begrotingsjaar.
3. Per voorziening wordt de aard, reden en gewenste omvang, alsmede de in het tweede lid bedoelde toevoegingen en onttrekkingen afzonderlijk toegelicht.

Regelgeving met betrekking tot het weerstandsvermogen

De in het Waterschapsbesluit vastgelegde regelgeving rondom het weerstandsvermogen is hieronder weergegeven. Waterschapsbesluit

Artikel 4.7

In de toelichting op de meerjarenraming wordt ten minste afzonderlijke aandacht besteed aan:

- a. de externe en interne ontwikkelingen die relevant zijn voor het beleid van het waterschap;
- b. gehanteerde kwantitatieve uitgangspunten en normen voor lastenstijgingen, batenstijgingen dan wel lastendalingen of batendalingen die aan de geraamde bedragen ten grondslag liggen;
- c. de lopende en voorgenomen investeringen;
- d. de financiering;
- e. het weerstandsvermogen, waarbij wordt ingegaan op aard, stand en verloop van de algemene reserves en de voorzieningen;
- f. de ontwikkeling van de waterschapsbelastingen in de komende jaren, mede in relatie tot de stand en het verloop van de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie, als bedoeld in artikel 4.52, eerste lid, onderdeel b.

Artikel 4.8

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Artikel 4.19

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat ten minste:

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met daarbij een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Bijlage 2: Begrippenlijst

Activa

Het geheel aan bezittingen van een onderneming of instelling.

Algemene reserve

Deze reserves hebben geen specifieke bestemming en fungeren als 'weerstandvermogen' van een organisatie.

Balans

De balans is een overzicht van de bezittingen, de schulden en het eigen vermogen van een onderneming of instelling.

Bestemmingreserve

Een reserve waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven (artikel 4.52 lid 2 van het Waterschapsbesluit).

Boekwaarde

De waarde waartegen activa op de balans zijn opgenomen.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het nog te bestemmen resultaat volgend uit de exploitatierekening naar kostendragers. Dit resultaat wordt afzonderlijk op de balans opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen (artikel 4.51 van het Waterschapsbesluit).

Reserves

Reserves vormen (samen met het nog te bestemmen resultaat) het eigen vermogen en zijn opgebouwd via de geheel of gedeeltelijke bestemming van de positieve exploitatieresultaten van de jaarrekeningen.

Resultaatbepaling

Voor iedere taak wordt het resultaat bepaald. Dit resultaat bestaat uit de netto kosten, het bedrag voor onvoorzien, de bedragen die voor kwijtschelding en oninbaarverklaring worden geraamd, verwachte dividenden en overige algemene opbrengsten.

Resultaatbestemming

Na de resultaatbepaling wordt aangegeven hoe het resultaat zal worden gedekt of bestemd. De mutaties van de reserves maken geen onderdeel uit van de exploitatierekening, dit wordt afzonderlijk in de begroting en jaarrekening zichtbaar gemaakt.

Risico

De kans op het optreden van een gebeurtenis, die een (negatief) gevolg met zich mee kan brengen.

Risicoratio

De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en het weerstandvermogen.

Voorzieningen

Voorzieningen geven een schatting van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum (artikel 4.54 van het Waterschapsbesluit). Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen van een organisatie.

Vreemd vermogen

Het vreemd vermogen zijn de verplichtingen en schulden die een organisatie heeft.

Weerstandvermogen

De middelen die worden aangehouden om risico's af te dekken.

Weerstandscapaciteit

De middelen en mogelijkheden waarover een waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.

